תלמוד בבלי · אחרונים · אמת ליעקב

אמת ליעקב על ראש השנה

רבי יעקב לורברבוים מליסא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אמת ליעקב על ראש השנה

רבי יעקב לורברבוים מליסא

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אמת-ליעקב-על-ראש-השנה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף טז. 4
דף טז: 4
דף יז. 4
דף יז: 4
דף יח. 5
דף יח: 5
דף כה. 6
דף לד. 7

דף טז.

כמאן מצלינן האידנא אקצירי כו'. עיין מה שפירשתי בזה בשבת פרק במה מדליקין (לב א) בדיבור המתחיל אמר רבי יצחק לעולם יבקש אדם רחמים קודם שיחלה כו', ע"ש:

דף טז:

אמר רבי כרוספדאי אמר ר' יוחנן שלשה ספרים נפתחין בר"ה: אחד של רשעים גמורים, ואחד של צדיקים גמורים, ואחד של בינונים. צדיקים גמורין, נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים. רשעים גמורים, נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה. בינונים, תלוין ועומדין עד יום הכפורים כו'. מאי קרא. ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו. "ימחו מספר", זה ספרן של רשעים גמורין כו'. ר"נ בר"י אמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. "מחני", זה ספרן של רשעים כו', ע"ש. [דברי המחבר כאן נשנו בנחלת יעקב פרשת כי תשא בפס' ואם אין מחני נא מספרך (לב, לב) בעמוד קנז, יעויין שם. (ושם בסופו נוסף ביאור בפיוט היום הרת עולם)].

דף יז.

ורב חסד, מטה כלפי חסד. חד אמר כובש, וחד אמר נושא. ופרש"י: כובש, היינו שכובש כף של זכיות ומכריען. ונושא, היינו שמגביה כף של העבירות. [דברי המחבר כאן נשנו בנחל"י פרשת כי תשא בפס' ורב חסד (לד, ו) בעמוד קסד, יעו"ש].

דף יז:

מ"ד ורב חסד ואמת, מעיקרא ואמת ולבסוף ורב חסד. והקשה המהרש"א דא"כ היה לו לכתוב בהיפוך: "ואמת ורב חסד". והפירוש הברור הוא כך, דהנה משלו משל במדרש (שוחר טוב תהלים ו') למלך שכעס על בנו, ונשבע לזרוק אבן בראשו ויש בו כדי להמית. מה עשה, צוה לפוצץ האבן על חתיכות קטנות מאוד ולזרקו בראשו לאחדים, ונתקיימה השבועה והבן לא מת. וכך הבורא יתברך מתנהג עם ישראל, שהגזירה היוצאת מלפניו פורע לאחדים, ונתקיימה גזירתו וישראל לא כלו. ולפי זה אתי שפיר, שאף שבמחשבה גזר השי"ת הגזירה באמת כפי הדין הקצוב, מ"מ לבסוף "ורב חסד", היינו שפורע הגזירה הנקצבת ברב חסד כמאמר המדרש שמפוצץ האבן. נמצא, במחשבה האמת קודם הורב חסד, ולבסוף בשעת פרעון העונש כשפורע לאחדים, פורע לו ברב חסד. וכשכלה פרעון העונש, נגמר הגזירה באמת כפי שהוקצב עליו בדין, וא"כ האמת הוא לבסוף:

שם מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כש"ץ כו'. הדבר קשה לאומרו. ונראה הכוונה שבשעה שביקש משה היה מעורר כל י"ג מדות של רחמים לרחם על ישראל, והיינו "שנתעטף כש"ץ", כלומר שסיבב עצמו בכל המדות בכדי לרחם. והראה למשה כשהישראל חוטאין שיעשו ג"כ כסדר הזה, כלומר שיסבבו עצמן בכל המדות של רחמים לרחם על אחרים, ובוודאי גם הקדוש ברוך הוא ירחם עליהם ויעשה נס:

דף יח.

כבני מרון הכא תרגימו כבני אימרנא. עיין מה שפירשתי בזה בשבת בפרק במה מדליקין בד"ה אמר רבי יצחק לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, יע"ש:

דף יח:

קרי ליה צום וקרי ליה ששון, אלא לאו הכי קאמר בזמן שיש שלום כו'. תמה בזה הט"ז באו"ח סי' תק"נ, דמאי פריך, דהא ודאי הכי קאמר, מה שהי' מקודם צום יהפך לששון, ועיי"ש שדחק עצמו מאד. ועוד קשה, מאין יצא להש"ס מקושיא זו דבזמן שאין שמד ואין שלום דרצו מתענין.

ומה שנלפענ"ד ליישב, דהנה לכאורה הוא תמוה הבטחה זו, דמה ענין יש להפוך אלו ימי הצומות לששון ולשמחה. וכי מי שאירע לו צרה בתשרי וניצל מהצרה בניסן, יעשה בתשרי על יום הצרה משתה ושמחה. ודאי דאין ראוי לקבוע יום המשתה ושמחה אלא ביום שניצל מהצרה, כמו ביציאת מצרים שנקבע יום השמחה ביום היציאה ממצרים, ולא ביום שנכנסו למצרים. וזה קושית הש"ס קרי ליה צום וקרי ליה ששון, כלומר היאך שייך שיום הצרה יקבע ליום ששון.

ולזה נאמר לתרץ, אף דודאי אין ראוי לקבוע יום שמחה ביום הצרה, מ"מ אם מכח מה שנעשה הצרה ביום הזה הי' סיבה שינצל אחר כך מהצרה, כגון שביום שנחלה הי' רופא של המלך כאן ועי"ז נתרפא, ואילו לא היה נחלה ביום הזה רק ביום אחר לא הי' הרופא כאן ולא היה נתרפא, בודאי ראוי לקבוע ביום זה המשתה, דהא ביום זה היה סיבה להנס.

והנה אמרו בש"ס (גיטין פח א) צדקה עשה הקדוש ברוך הוא שהקדים שני שנים לונושנתם, שבאם לאו הי' מקויים בהם ח"ו כי אבוד תאבדון. ונמצא שביום ההוא הי' התעוררות רחמים גדולים, למען לא יקוים בהם ח"ו כי אבוד תאבדון, וראוי לקובעו

יום משתה ושמחה בזמן הגאולה, כי ע"י ההתעוררות הרחמים שהי' ביום ההוא באת הגאולה.

והנה ידוע כי ביום שיש צרה גדולה בעולם קונה אותו היום תוקף הדין, ובו נפקד עונשים. שעינינו רואות שהמן, כשנפל הגורל ביום מיתת משה, שמח, ואמרו ע"ז (מגילה יג ב) שלא הי' יודע שביום שמת משה נולד משה. משמע שאם לא הי' נולד משה באותו יום, הי' ח"ו כלי' מחמת תוקף הדין שהיה שולט באותו היום. רק שהמסבב סיבות סיבב שבאותו יום נולד משה וקנה אותו יום ג"כ הארה משפע רחמים. ולכך ראוי כיון שהיה ג"כ סיבה להגאולה ביום ההוא מחמת שהקדים שני שנים, לכך ראוי שיוקבע ביום הזה הששון של נס הגאולה. וממילא בשעה שהדין בעולם, כגון שיש שמד, מצא מין את מינו ונתעורר הדין ביום זה, ולכך מתענין. ובשעה שאין שמד ואין שלום, כיון שהזמן ממוזג מדין ורחמים, ממילא רצו מתענין:

דף כה.

ת"ר (מ"מ) [למה] לא נתפרסמו שמותם של שבעים זקנים, שלא יאמר אדם לחבירו פלוני כמשה ואהרן, פלוני כאלדד ומידד, פלוני כנדב ואביהוא כו'. והוא תמוה, דממ"נ, אם חש לדור שראו הזקנים, הלא ידעו גדולתן, ואכתי יאמרו פלוני כזה, פלוני כזה. ואי חש לדור שלא ידעו הזקנים ולא ראו אותם, אפי' אם יתפרסמו שמותם, אכתי לא ידעו אם זה שנתפרש שמו הי' גדול בחכמה אם לא. ועוד, מה קושיא הוא, שלמה היה לו להתורה לפרש שמותן.

לכן נראה לפענ"ד דהקושיא הוא כך: כיון שאדם עיני בשר לו, שאפי' שמואל הנביא טעה כאשר ציוה לו הקדוש ברוך הוא למשוח מלך, לזה קשה כאן: כיון שהקב"ה ציוה למשה לבחור שבעים זקנים, היה לו להקב"ה לפרש שמותן - מי ומי שיבחר, כי רק השי"ת יודע לבחור המובחרים. ולזה מתרץ "שלא יאמרו פלוני כמשה ואהרן", כלומר הנך רואה שהקב"ה אינו רוצה לפרש שמותן, כי סמך עצמו שמי שיבחרו הוא יסכים על ידן, כדכתיב לאל גומר עלי (תהלים נז, ג). ואמרו חז"ל "אתם", אפילו מוטעין (ר"ה שם). ולזה, גם כן בדורנו, מי שישראל בוחרים בשכלם, הקדוש ברוך הוא מסכים על ידן, והוא הקדוש, ושוב לא יאמרו: פלוני שנתמנה מפי הצבור פלוני כזה או כזה.

דף לד.

אתקין (רבה בר אבוה) [רבי אבהו] תשר"ת תש"ת תר"ת משום ספק אי גנוחי גנח או ילולי יליל או תרוויהו. [דברי המחבר כאן נשנו בנחלת יעקב פרשת אמור בפס' תרועה מקרא קודש (כג, כד) בעמוד קצד, יעויין שם].